

Esteettömyysasioiden neuvottelukunta

Esteettömyysasioiden neuvottelukunnan lausunto kaupunginhallitukselle Björn Månssonin aloitteesta, jossa esitetään näkövammaisten kuntalaisten parempaa huomioimista

HEL 2017-001954 T 00 00 03 LA1

Esteettömyysasioiden neuvottelukunnalta on pyydetty lausuntoa Björn Månssonin aloitteesta.

Aloitteessa esitetyt toimenpide-ehdotukset

1. Enemmän ääniopastuksella varustettuja liikennevaloja jalankulkijoita varten
2. Pysäkkikuulutukset kaikkiin liikennevälineisiin, kuuluvalla ja selvällä äänellä
3. Puhuvat aikataulunäytöt pysäkeille
4. Äänettämiin sähkölinja-autoihin lisätään ääni, joka varoittaa näkövammaisia henkilöitä
5. Jonotusjärjestelmä terveystasemilla, laboratorioissa ja vastaavissa vastaanottoaikoissa varustetaan puhetoiminnolla
6. Selkeät ohjeet siitä, mihin mainoskyltit ja ulkotulet saa sijoittaa jalkakäytävillä
7. Tiukat määräykset katutöille jalkakäytävillä ja suojateilla siten, että kuopat ovat turvallisesti aidattu

Lainsäädäntö

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ja Rakennusasetus (RakA/1994) velvoittavat rakentamaan julkiset tilat näkövammaisten kuntalaisten kannalta esteettömiksi.

Enemmän ääniopastuksella varustettuja liikennevaloja jalankulkijoita varten

Helsingissä on noin 430 liikennevalo-ohjattua risteystä, jossa on yksi tai useampi suojatie. Hieman yli puolessa näistä risteyksistä ainakin yksi suojatie on ääniopastettu.

Suunniteltaessa uutta valo-ohjattua risteystä ääniopastuksen tarve on yksi selvitettävistä asioista. Helsingin ja Uudenmaan näkövammaiset ry:ltä (HUN) pyydetään kommentti ääniopastuksen tarpeesta. Pääsuunnan ylittävälle suojatielle tehdään yleensä ääniopastus. Linja-auto- tai raitiovaunupysäkille johtava suojatie pyritään ääniopastamaan. Sen sijaan vähäliikenteisemmän kadun ylittävälle suojateille ääniopastusta ei automaattisesti laiteta, sillä kadunkulkumuksessa on vaarana, että erisuuntaisten suojateiden äänet tulkitaan virheellisesti.

Nykyisiin risteyksiin ääniopastuksen lisääminen tapahtuu näkövammaisten tarpeiden perusteella. Ehdotuksia sopivista kohteista tulee Kaupunkisuunnitteluvirastoon näkövammaisten suorina yhteydenottoina sekä Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaisten ry:n (HUN) kautta. Ehdotukset kirjataan ja lista käydään tarvittaessa yhteisesti HUNin edustajien kanssa läpi. Vuosittain pyritään toteuttamaan osa kohteista. Toteuttamisen aikatauluun vaikuttaa mm. se, tarvitseeko ääniopastuksen toteuttaminen uusien pylväiden asentamista sekä se, onko risteykseen tulossa lähitulevaisuudessa muutoksia.

Esteettömyysasioiden neuvottelukunta

Pysäkkikuulutukset kaikkiin liikennevälineisiin, kuuluvalla ja selvällä äänellä

Helsingin kaupungin esteettömyyslinjauksissa edellytetään, että joukkoliikenneinformaation esteettömyyttä kehitetään sisältäen kuulutukset, näyttötaulut ja reittiopasteet.

Matkan suunnittelua varten saa tietoa pysäkeistä reittioppaasta ja matalalattiaisesta kalustosta aikatauluista. Reittioppaassa on tarkennetussa haussa kohta "Näytä esteettömyystieto", jossa "esteetön pysäkki" ja "korotettu pysäkki" –symbolein esitetään pysäkkitieto. Lisäksi pysäkkien esteettömyystietoa on otettu käyttöön Palvelukartassa, jonka "esteetön reitti" – palvelu on testausvaiheessa. HSL:n internet-sivuilla löytyy ohjeita matkustajille mm. uuden raitiovaunun luiskan käytön opastusvideo.

Pysäkkikuulutusten tulo kaikkiin liikennevälineisiin on viivästynyt lippu- ja informaatiojärjestelmähankkeen viivästymisen myötä. Linja-autoista noin puoleen on vaihdettu uusi järjestelmä, joka mahdollistaa pysäkkikuulutukset. Pysäkkikuulutukset otetaan käyttöön vasta, kun kaikki linja-autot on varustettu uusilla lipunmyyntilaitteilla. Tämän hetken tiedon mukaan kaikissa HSL-alueen linja-autoissa olisi uusi lippu- ja informaatiojärjestelmä syksyllä 2017.

HKL on mukana, yhdessä HSL:n ja Liikenneviraston kanssa, vuonna 2015 alkaneessa Moniaistinen opastus –kehityshankkeessa. Hankkeessa täydennetään EU-ohjeistusta vaihtoehtoisten esteettömien opastetyyppien käytöstä ja luodaan aineistoa, joka on hyödynnettävissä älykkään kaupunkisuunnittelun osana.

Puhuvat aikataulunäytöt pysäkeille

Puhuvia aikataulunäyttöjä on jo muutama maastossa, esimerkiksi Itäkeskuksessa liriksen lähellä. Lisäksi testeissä on 16 kappaletta tft-näyttöjä.

Äänettämiin sähkölinja-autoihin lisätään ääni, joka varoittaa näkövammaisia henkilöitä

HSL on vaatinut, että kaikkiin sähköbusseihin lisätään normaalin äänimerkin lisäksi ääni, joka varoittaa näkövammaisia henkilöitä. Ääni on sama "kilikello" kuin raitiovaunussa. Lisä-äänien tulee olla sähkömekaaninen tai elektroninen bussin etupäähän asennettava varoituskello (malli HKL-raitiovaunut). Asennettuna äänen voimakkuuden on oltava 93- 104 dB(A) 7 metrin etäisyydeltä bussin etupäästä. Kelloa käytetään kertalyöntikellona tai jatkuvatoimisena ajohallintalaitteiden läheisyydessä.

Jonotusjärjestelmä terveysasemilla, laboratorioissa ja vastaavissa vastaanottoaikoissa varustetaan puhetoiminnolla

Näkövammaisen kannalta toimiva kosketusnäyttö on sellainen, joka on varustettu puhetoiminnolla (vrt. iPad), jonka saa tarvittaessa päälle. Lisäksi näytön tulisi toimia eleillä. Heikkonäköisen kannalta on tärkeää, että esitettävän tiedon selkeyteen ja riittäviin kontrasteihin kiinnitetään huomiota, lisäksi heikkonäköisen tulisi voida tarvittaessa suurentaa eleillä näytön tekstiä tai näytössä tulisi olla joku muu ohjelmallinen suurennustoiminto.

Esteettömyysasioiden neuvottelukunta

Esimerkki näkövammaisen kannalta hyvin toimivasta kosketusnäytöstä on iPadin tai iPhoneen näyttö, pyörää ei siis pidä keksiä uudelleen eikä luoda omia ohjeita toimivista kosketusnäytöistä. Olemassa olevaa, hyväksi havaittua tekniikkaa tulee käyttää saavutettavuuden lisäämiseksi. Tiedossa ei ole, että Suomessa olisi missään vielä käytössä puhuvaa vuoronumerojärjestelmää.

Selkeät ohjeet siitä, mihin mainoskyltit ja ulkotulet saa sijoittaa jalkakäytävillä

Mainosteline tai ulkotuli voi olla vaaraksi näkövammaisille henkilöille. Jalkakäytävälle täytyy jäädä myös riittävästi tilaa muun muassa lastenvaunuille tai pyörätuolin käyttäjille.

Yleisten töiden lautakunta on kokouksessaan 8.12.2015 (§ 525) käsittelyt siirrettävien mainostelineiden eli ns. A-standien käyttöä:

- [Lautakunnan päätös](#)

Ehdot A-standien sijoittamiselle:

1. Ensimmäisen kerroksen liikehuoneistolla on oikeus pitää yhtä A-standia jalkakäytävällä oman liikehuoneistonsa julkisivun edessä liikkeen aukioloaikoina.
2. Näitä ehtoja noudatettaessa A-standin pitäminen on maksutonta.
3. A-standi ei saa
 - ulottua kauemmas kuin 0,8 m päähän liikehuoneiston seinästä. Jalankulkijoille tulee aina jäädä vähintään 1,5 m vapaata kulkutilaa.
 - olla sijoitettuna pyörä- tai autotielle
 - olla sijoitettuna puistoon, ellei A-standi liity kiinteästi puistossa harjoitettavaan toimintaan, kuten kioskiin
 - olla kiinnitettynä tai sidottuna kiinni liikennemerkkeihin, puihin, puunsuojuksiin tai muihin kadun kalusteisiin
 - haitata liikenneturvallisuutta
 - estää näkyvyyttä eikä huonontaa liikennemerkkien, liikennevalojen tai ajoratamaalausten havaittavuutta
 - estää kiinteistöjen huoltoliikennettä
 - vaikeuttaa katujen kunnossapitoa
4. A-standeista aiheutuvien mahdollisten vahinkojen korvausvastuu on mainoslaitteen omistajalla.
5. Kaupunki poistaa A-standin huomautuksen jälkeen, jos siitä aiheutuu haittaa jalankululle tai alueen muulle käytölle. Vaaraa aiheuttavat ja liikennemerkkeihin tai -valopylväisiin asennetut A-standit poistetaan välittömästi.
6. Kaupunkikuvallisesti tärkeillä alueilla kaupunki voi asettaa tarkempia ehtoja A-standien sijoittamiselle tai rajoittaa niiden sijoittamista.

Esteettömyysasioiden neuvottelukunta

Tiukat määräykset katutöille jalkakäytävillä ja suojateillä siten, että kuopat ovat turvallisesti aidattu

Helsingin kaupungin työmaita koskevien määräyksien mukaan työskentely ja siihen liittyvät toiminnot on rajoitettava mahdollisimman pienelle alueelle, jotta liikenteelle aiheutuva haitta jää mahdollisimman vähäiseksi. Työalue on eristettävä suoja-aidoilla, sulkupuomeilla ja -pylväillä määräysten mukaisesti. Kaikkien jalankulun ja pyöräilyn sekä kaivannon välisten suojalaitteiden on ehdottomasti oltava nojaamisen kestäviä. Lippusiimoja ja muovinauhoja voidaan käyttää ainoastaan suojausaitojen yhteydessä liikenteen optiseen ohjaukseen, ei koskaan kaivannon suojaukseen eikä työalueen rajaamiseen. Valvontaan tulee saada lisää resursseja.

Helsingissä 22.5.2017

Pekka Sauri
puheenjohtaja

Pirjo Tujula
sihteeri